Institutul Teologic Ortodox Sf. Tihon Facultatea de Arte Bisericii

arta LUMIEI CRESTINE

RECUPERARE DE ARTICOLE

Problema 8

Moscova 2004

IN ABSENTA. Shalina

Muzeul de Stat al Rusiei

RÂND LOCAL DE ICONOSTASE ALE CATEDRALEI Adormirea Maicii Domnului ȘI MĂNĂȘTIRILOR TRINITY-SERGIUS: DESIGN ARTISTIC ȘI SIMBOLIC

De regulă, cea mai dificilă problemă cu care se confruntă în mod inevitabil un cercetător care studiază istoria iconostasului unui templu mare este reconstrucția rândului său local, restaurarea ordinii originale și natura aranjamentului icoanelor de la nivelul inferior - cea mai variabilă atât ca număr, cât și ca compoziție. Într-adevăr, icoanele rândurilor superioare „canonice” au stat la locul lor timp de secole; dacă au avut loc schimbări în aspectul lor, ele se refereau fie la o înlocuire completă a rangului cu același nume, fie la apariția unor rânduri suplimentare complet noi (strămoși). , apostolică, pasionată sau religioasă), mărind înălțimea structurii, dar de multe ori acestea nu erau decât înlocuiri parțiale ale icoanelor dărăpănate cu altele noi care le corespundeau în iconografie. O imagine cu totul diferită este prezentată de istoria rândului local, ale cărui icoane nu numai că nu au respectat o anumită ordine de așezare, dar nici măcar nu au fost reglementate nici ca compoziție sau cantitate. Imaginile cele mai venerate, precum și cele ale templului, până în 1655 puteau sta atât în stânga, cât și în dreapta ușilor regale, mai aproape sau mai departe de ele? Rândul local ar putea fi format dintr-un număr limitat de icoane, dar ar putea fi și atât de semnificativ încât să fie „înfășurat” pe pereții laterali. Studiul inventarelor bisericești duce la concluzia că nici în prima jumătate - mijlocul secolului al XVI-lea alcătuirea rangului local nu era un rang în sensul deplin al cuvântului, „canonizarea” acestuia nu fusese încă realizată, ceea ce este de ce s-a remarcat printr-un caracter destul de aleatoriu și s-a format cel mai adesea datorită depozitelor de timp diferite și ordinelor personale. Trebuie remarcat faptul că în acest moment nu reprezenta încă un perete „icoană” continuu: icoanele nu stăteau aproape una de alta, iar spațiile libere dintre ele erau adesea acoperite cu giulgii. Este deosebit de dificil de urmărit istoria formării localului

rânduri în bisericile catedrale, 2 unde a fost în mod constant completat cu depozite care înlocuiau imaginile dărăpănate, icoane scumpe ale unor persoane de rang înalt au fost așezate în locurile cele mai onorabile la ușile regale, în timp ce altele au fost mutate pe ziduri; uneori compoziția întregii serii a fost complet schimbată. Orice inventar al bisericii reflectă astfel de reamenajări, eliminări sau includeri de icoane noi. Și totuși, este posibil să se identifice anumite modele și opțiuni iconografice pentru decorarea seriei locale.

Cele mai puține în compoziție erau complexele formate dintr-o imagine de templu a unei sărbători sau a unui sfânt și una sau două icoane venerate - în mănăstirile de la nivelul inferior au plasat de obicei imagini hagiografice ale ctitorilor sau icoane miraculoase care sfințiau locul mănăstirii? Acesta este cel mai vechi tip de rând local, datând aparent din decorarea paravanului altarului bizantin. Al doilea tip este o versiune extinsă a primului: include șiruri locale mai dezvoltate, care s-au format treptat, dar destul de întâmplător, cel mai adesea datorită contribuțiilor private sau ordinelor monahale în diferite momente.4 Cel mai rar a fost al treilea tip de decorare, în care compoziția șirului local a fost gândită special pentru această catedrală și a fost creată ca un singur complex, în ciuda faptului că pictarea icoanelor incluse în ea a durat uneori mulți ani. Ultima opțiune prezintă un interes deosebit, deoarece exemplele de astfel de decorațiuni, deși nu atât de numeroase, apar în epoca formării finale și compoziției catapeteasmei ca structură simbolică și artistică integrală, în care icoanele locale încep să ocupe un loc important. . Desigur, ansamblurile celor mai mari două catedrale Adormirea Maicii Domnului din secolul al XVI-lea - Mănăstirile Treime-Serghie și Marile Tihvin - aparțin acestui tip.

114

Este bine cunoscut faptul că grandioasa Biserică Tikhvin, ridicată în 1507-1515. în ținuturile îndepărtate din Novgorod, a revenit la imaginea și dimensiunea Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului din Moscova.5 Destinat ca un templu relicvar pentru depozitarea faimoasei icoane miraculoase a „Doamnei Hodegetria”, care a apărut „pe Tikhvin” la sfârșit. al secolului al XIV-lea, Catedrala Adormirea Maicii Domnului a devenit o continuare a tradițiilor arhitecturale și simbolice împăraților bizantini, care au creat special temple pentru închinare și așezând în ele icoane-relicve deosebit de venerate. Patronajul altarului Tikhvin la casa mare-ducală din Moscova, care a fost respectat de la sfârșitul secolului al XV-lea. și persistă de-a lungul secolului următor, predeterminat de atenția sa acordată îndepărtată așezământ Novgorod. Nu este surprinzător că în secolul al XVI-lea Tikhvin a devenit un loc faimos de pelerinaj și pelerinaj pentru curtea Moscovei: în 1527 templul a fost vizitat de Vasily III,6 în 1547 în ajunul campaniei de la Kazan și cu doar câteva zile înainte de încoronarea regatului – Ivan al IV-lea,7 prin ordinul căruia s-a întemeiat Marea Mănăstire în 1560 pe locul curții bisericii.8

Catapeteasma Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Marea Manastire Tikhvin, incluzand sirurile Deesis, festive, profetice si locale, este unul dintre cele mai complete complexe picturale ale secolului al XVI-lea. Mai mult, catapeteasma a ajuns în vremurile noastre în aceeași formă și compoziție descrise în inventarele mănăstirii și cărțile de recensământ în ultimele două secole. Deoarece se bazează pe icoane din secolul al XVI-lea, niciunul dintre cercetători nu a avut nicio îndoială cu privire la originalitatea acestui complex și la crearea lui special pentru Catedrala Adormirea Maicii Domnului din Tikhvin. Adevărat, au apărut unele dezacorduri cu privire la datarea iconostasului. Ea a fost asociată fie cu construcția catedralei în 1515,9 fie cu întemeierea mănăstirii în 1560. Totuși, după cum izvoarele scrise ne permit să judecăm, în cea mai mare parte, și anume

icoanele Deesis, rânduri festive și profetice, a aparținut inițial altui iconostas - Catedrala Nașterea Maicii Domnului Konev-

Bolnav. 1. Vedere asupra Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin

mănăstire, creată imediat după 1554 - și a ajuns să facă parte din complexul Adormirii Maicii Domnului abia în primul sfert al secolului al XVII-lea.” Conform înscrierii în registrul de venituri și cheltuieli al mănăstirii din 21 august 1623, 53 de icoane oficiale conform petiția călugărilor Tikhvin au fost aduse de la Novgorod, de la Mănăstirea Învierea Derevyanitsky, devastată de suedezi.12 La rândul lor, icoanele au ajuns acolo ca urmare a evacuării proprietății Mănăstirii Nașterea Nașterii Konevski, care a fost nevoită să se mute în Novgorod în timpul intervenției polono-suedeze din 1609-1610 în legătură cu transferul insulei Konevets în Suedia.13 Dorința lor de a primi Autoritățile mănăstirii au asociat iconostasul Konevsky cu un incendiu mare care ar fi distrus

Bolnav. 2. Planul Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin



Bolnav. 3. Schema-reconstrucție a rândului local al catapetesmei Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin până în 1560

locuia interiorul Catedralei Adormirea Maicii Domnului. De altfel, după cum arată izvoarele scrise, marele incendiu care a avut loc în mănăstire în anul 1623 și a distrus toate clădirile din lemn nu a afectat decorarea interioară a catedralei și, prin urmare, vechea ei catapeteasmă.14 Din păcate, nu avem la dispoziție. o descriere a catapetesmei înainte de incendiul din 1623, în timpul căruia a ars întreaga arhivă a mănăstirii. Cel mai vechi manuscris care a supraviețuit în mod miraculos incendiului datează din 1612, dar îi lipsesc primele foi pe care, conform tradiției, erau trecute icoanele iconostasului.15 Totuși, studiul și compararea acestuia cu recensământul din 1640,16 întocmit. după incendiu, duce la concluzia că toate celelalte icoane Adormirea sunt intacte. Ambele manuscrise descriu aceleași icoane locale mari, de 9-11 trave, adică mai mult de doi metri înălțime, stând la locurile lor lângă stâlpii și de-a lungul zidurilor catedralei, și neavariate în niciun fel de incendiu. De asemenea, este alarmantă absența oricărei mențiuni a icoanelor vechiului iconostas, precum și a informațiilor despre soarta și mișcările lor ulterioare. Printre numărul imens de icoane Tikhvin care au supraviețuit, nu există nici una care, ca dimensiune și subiect, ar putea face parte din antica iconostas a Adormirii Maicii Domnului, care în general pune la îndoială existența ta aici.

construcție suculentă până în 1623. Aparent, până la instalarea rândurilor de Deesis, sărbători și profeți aduse de la Konevets, altarul central al Catedralei Adormirea Maicii Domnului era despărțit doar de o barieră înaltă.

Între timp, s-a păstrat în totalitate vechiul șir local, care, judecând după inventarele întocmite înainte și după 1623, nu a fost înlocuit

nici după apariția unui nou iconostas în Catedrala Adormirea Maicii Domnului. Se pare că el a alcătuit decorarea barierei, mai ales că alcătuirea rândului, iconografia și stilul monumentelor duc la ideea unității întregului plan, care nu și-a schimbat nici măcar scopul. după ce designul a fost schimbat. Vorbim despre șase icoane mari pictate pe scânduri de aceeași dimensiune și proporții - mai mult de doi metri înălțime, cu margini largi și 26 de semne în jurul pieselor centrale. Lungimea totală a tuturor celor șase icoane locale - aproximativ 10 metri - se încadrează perfect în dimensiunea barierei altarului, care acoperea absida centrală și marginile exterioare ale stâlpilor estici, lăsând în același timp spațiu liber pentru altar și diacon. Poate că absența unui iconostas cu mai multe niveluri în catedrală până în 1623 a fost principalul motiv pentru transportul icoanelor Mănăstirii Konevsky la Tikhvin. În acest caz, un rol deosebit în decorarea artistică a Bisericii Adormirea Maicii Domnului din Tikhvin

Bolnav. 4. Schema-reconstrucție a rândului local al catapetesmei Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin până la începutul secolului al XVII-lea

116

a mănăstirii în secolul al XVI-lea ar fi trebuit să fie consacrat decorului pitoresc al barierei altarului sau rândului local care a înlocuit-o.

Faptul că aceste șase icoane au fost comandate special pentru Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin este evidențiat de programul lor iconografic dezvoltat: toate sunt dedicate chipului Maicii Domnului și sunt asociate cu sărbătoarea Adormirii Sale din templu. „Adormirea Maicii Domnului cu actul lui Ioachim și Ana”1 este cea mai importantă imagine a templului, corespunzătoare sărbătorii patronale a catedralei mănăstirii; „Doamna Noastră Hodegetria, în acțiune”™ a servit ca o repetare iconografică a altarului principal al mănăstirii - icoana miraculoasă a „Maiorii din Tikhvin”, care a fost situată în catedrală nu în catapeteasmă, ci „pe un arc. ” - pe marginea de est a stâlpului de sud-vest. Slujba săptămânală de vineri a Acatistului Maicii Domnului, tradițională pentru catedrala mănăstirii, care a fost închinată Maicii Domnului, a primit răspuns de icoana „Maica Domnului pe Tron, cu ciclul Acatistului”™, „Sophia cea Înțelepciunea lui Dumnezeu, cu pilde ale Evangheliei”10 care reflectă principala sărbătoare patronală a catedralei din Novgorod, dedicată zilei Adormirii Maicii Domnului (Mănăstirea Tihvin aparținea eparhiei Novgorod). „Treimea Beethovenual, cu ființa și mersul”1' și „Prezentată Regina, în pildele Evangheliei”11 în sens teologic și liturgic au avut, de asemenea, o relație directă cu sărbătoarea din templu a Adormirii Maicii Domnului și a reflectat urmărirea liturgică a acestei zile.

Subliniem că monumentele luate în considerare au reprezentat un program iconografic foarte complex - șase icoane conțineau 162 de imagini cu cicluri miniaturale dezvoltate ale actelor Vechiului Testament, evenimente protoevanghelice, minuni și sărbători din Noul Testament, pilde evanghelice și cântări. Un program iconografic atât de complex și sofisticat ne face să credem că icoanele au fost create la Moscova și au fost destinate unei noi mănăstiri din Tihvin, care era înființată

din ordinul țarului.23 Poate că ideea acestui complex, precum și întemeierea mănăstirii, făceau parte dintr-un program amplu -

Bolnav. 5. Interiorul Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin. Fotografie de K.K. Romanova. 1907. Arhiva IIMK, neg. 11. - 29350.

Suntem încoronarea lui Ivan cel Groaznic, al cărui autor a fost mitropolitul Macarie.

Tema și conținutul simbolic al icoanelor din rândul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului se întorc la lista de icoane comandate a Mitropolitului Macarie, create pentru catedralele de la Kremlin după incendiul din 1547 și binecunoscute din surse scrise - „Cazul Grefierul Viskovaty” și „Plângerea” protopopului Silvestru despre pictura icoanelor din Catedrala Bunei Vestiri .24 Icoanele „Treime în Fapte”, „Sophia Înțelepciunea lui Dumnezeu”, „Lauda Maicii Domnului” și „Regina prezentă”. ”, cicluri de pilde evanghelice menționate acolo, printre altele, sugerează că șirul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tihvin, repetând tema imaginilor Moscovei din 1547, a fost conceput ca un fel de reproducere și dezvoltare a spațiului sacru al Catedralele de la Kremlin. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, „copierea” icoanelor teologice și didactice complexe pentru catapeteasmele altor biserici rusești a devenit serioasă.



Bolnav. 6. Iconostaza Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin. Fotografie 1956

amploare și devine un adevărat fenomen artistic al epocii.25 Compoziția unui număr de iconostasuri mari, inclusiv a lui Stroganov din Catedrala Buna Vestire din Solvychegodsk din anii 70 ai secolului al XVI-lea, după cum a remarcat V.D. Sarabyanov, a fost determinată sub influența directă a icoanelor Buna Vestire de la Moscova din 1547.26 Dar chiar și pe fundalul numeroaselor replici ale acestui timp, complexul unic de icoane locale ale Catedralei Tikhvin ocupă un loc special. Nu numai datorită timpului de execuție apropiat de 1547, ci, mai ales, pentru că, după modelele Moscovei, nu numai că a reprodus un model deja cunoscut, ci a reprezentat un program artistic și teologic original, gândit, al cărui conținut era așa în în ton cu epoca mitropolitului Macaria. Numai în cercul ideilor și imaginilor sale a putut să apară conceptul iconografic al icoanelor lui Tikhvin cu conținutul lor teologic și didactic clar și vizibil. Despre asta în

În primul rând, acest lucru este evidențiat de evidențierea compozițiilor „Treimea Vechiului Testament”, „Adormirea Maicii Domnului” și „Sophia Înțelepciunii lui Dumnezeu” în ciclul luat în considerare. Îmbinarea a trei imagini iconografice în ele, înconjurate de un program complex de mărci, reflecta interesul acut al epocii pentru temele Adormirea-Sophia-Treime, care reinterpreta în ele, cu didacticismul său caracteristic, vechea idee teologică de Maica Domnului - Templul Înțelepciunii Divine. Ceea ce, la rândul său, a dus la apariția unor soluții compoziționale complet noi.27 Icoanele Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Tikhvin dedicate acestora

ocupau o poziție centrală la ușile regale, iar amplasarea lor în stânga și dreapta intrării în altar. a fost strict corelat – atât compozițional cât și ca conținut. Imaginea lui Dumnezeu Treimea, cu o prezentare consecventă a istoriei sfinte din Vechiul Testament, de la scenele de la crearea lumii până la crearea Cortului Legământului, era situată în stânga intrării în altar. În dreapta, locul imaginii templului a fost ocupat de „Adormirea Maicii Domnului” cu semnele distinctive ale vieții Fecioarei Maria („Noul Cort”) - din povestea nașterii ei (apariția Chivotul Noului Testament și pregătirea pentru întruparea lui Dumnezeu Cuvântul) până la Adormirea Maicii Domnului (începutul Noului Cort). Următoarele două icoane au fost dedicate vieții pământești a Logosului întrupat și chipului lui Hristos: „Sophia, înțelepciunea lui Dumnezeu” și „Prezentă regina” cu un singur ciclu secvenţial de pilde ale Evangheliei. Atât în conținut (semnele celei de-a doua icoane au continuat narațiunea semnelor primei), cât și din punct de vedere compozițional (mijlocul ambelor este o compoziție deesis cu trei cifre), ambele imagini au fost concepute ca perechi, situate într-un pandan una față de alta. . Cele două icoane exterioare „Doamna Noastră Hodegetria cu Fapte” și „Doamna Noastră pe tron cu un acatist” au avut, de asemenea, un caracter pereche, care a glorificat imaginea Mariei ca templu animat pentru Înțelepciune - a doua persoană a Treimii.

Faptul că tema Sofia-Adormirea-Trinitate a căpătat caracterul de ideologemă oficială în a doua jumătate a secolului al XVI-lea28, iar rândul local al catapetesmei, care cuprindea astfel de icoane, a căpătat caracterul unui singur complex înțeles simbolic. este dovedit de templu



decorarea Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Treime-Serghie, construită și decorată până în 1585.29 Este de remarcat faptul că Catedrala Adormirea Maicii Domnului, ca și Catedrala Tikhvin, a fost creată prin comandă regală directă și chiar pe cheltuiala regală. Mai mult, templul a fost conceput de Ivan cel Groaznic nu ca Catedrala Adormirea Maicii Domnului, ci ca o nouă Catedrală a Treimii a mănăstirii, care trebuia să primească moaștele lui Serghie de Radonezh și să devină noul său mormânt. Acest lucru este dovedit de povestea „Scurtului Cronicar al Sfintei Treimi Serghie Aavra” despre așezarea catedralei, care a avut loc la 19 mai 1559, la care a fost prezentă întreaga familie regală: „În aceeași vară ... Țarul și Marele Voievod Ivan Vasilyevici al tuturor Pycuului a fost la Treimea care începe viața din Mănăstirea Serghie pentru sărbătoare în săptămâna a cincizecea și a poruncit să întemeieze o biserică în numele Treimii dătătoare de viață; iar pe temelie se afla însuși țarul, Suveranul și Marele Duce, și cu țarina sa mare ducesă Knastasya și cu copiii săi...”30 Din text rezultă că Ivan al IV-lea a acordat o importanță deosebită construcției templului „ la Treime”, ale cărei dimensiuni au depășit dimensiunea Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului din Moscova - singurul caz din secolul al XVI-lea. Este greu de spus în ce moment exact a avut loc redenumirea catedralei, sfințită în 1585 în ziua Adormirii Fecioarei Maria și dacă a fost programată special pentru a coincide cu momentul transferului solemn al Sfântului Serghie. la un nou altar, dar este evident că Ivan cel Groaznic l-a conceput de la bun început ca pe o repetare a templului principal al Kremlinului din

Moscova.” Un rol important în interiorul original al catedralei, care nu a fost pictat cu fresce, urma să fie jucat de o barieră solidă de altar din piatră, cu icoane locale plasate pe ea și un catapeteasmă înalt cu trei niveluri care se ridică deasupra ei. Combinația dintre bariera de piatră și catapeteasma cu galeria pictată cu trei niveluri din spatele ei a „copiat” structura neobișnuită de pre-altar a Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului. Din păcate, complexul pictural inițial datând de la sfințirea catedralei în 1585, cu excepția câtorva icoane, nu a ajuns în vremea noastră și nu este în curs de restaurare conform izvoarelor scrise cunoscute.

Bolnav. 7. Rândul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin. Fotografie 1956

Cu toate acestea, datorită Inventarului detaliat din 1641, care a înregistrat numărul și compoziția tuturor rândurilor sale (21 de icoane ale rândului Deesis, 26 - festiv, 15 - profetic),32 putem vorbi despre asemănarea lor semnificativă cu iconostasul de la Kremlin, modelul căruia, se pare, s-au orientat și creatorii Ansamblului Trinity.33 Este de remarcat faptul că complexul de icoane locale, judecând după stil, a păstrat monumentele de la sfârșitul secolului al XVI-lea, demonstrează și influența ideilor lui Makaryevsky și iconografia bisericilor de la Kremlin. Aici, în dreapta ușilor împărătești, se află aceeași triadă de imagini ale „Treimii în acțiune”, „Adormirea Maicii Domnului cu acțiune” și „Sophia Înțelepciunii lui Dumnezeu”. Ar fi firesc să ne așteptăm ca icoanele locale ale Bisericii Adormirea Maicii Domnului, precum cea a lui Tikhvin, să fi fost concepute la scurt timp după întemeierea catedralei și finalizate până la momentul sfințirii acesteia în 1585. In orice caz,



Bolnav. 8. Pictograma „Trinity in Action”

de la Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin. secolul al XVI-lea. Fotografie 1956

Stilul preistoric al monumentelor mărturisește caracterul lor multitemporal. Cel mai vechi inventar al mănăstirii din 1641 consemnează următoarea amplasare a rândului local34: „Din ușile împărătești din dreapta, contra aripii drepte: imaginea Treimii locale dătătoare de viață cu actul,... Imaginea. a Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu cu apostolii..., Chipul Sofiei a înțelepciunii lui Dumnezeu nu este acoperit , pictat pe vopsele no-ae.. În partea stângă a ușii împărătești împotriva aripii stângi de imagini locale: chipul Sfintei Regine a Sfintei Fecioare din dreapta lui Dumnezeu este pictat pe verdeata noua, chipul Bunei Vestiri a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu din ikosa..., chipul Laudei. a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu pe verdeață, pictată nouă”35 (subliniere adăugată de mine – I.Sh.). În ciuda faptului că icoanele enumerate aici nu au fost create în același timp, iar unele dintre ele sunt „ proaspăt pictate”, după cum T.Yu. Tokarev, referiți-vă la lucrările din jurul anului 1630, trebuie acordată atenție designului unificat al seriei locale, imaginilor

care constituie un complex integral de monumente interconectate ca conţinut. Este de remarcat faptul că acest complex - ca și în Tikhvin - este format și din șase icoane de aceeași compoziție și dimensiune (213 x 160). A existat o singură schimbare: imaginea „Doamnei noastre din Odu-Gitria cu actul”, care a servit ca o replică a altarului local din Tikhvin, a fost înlocuită cu icoana „Anunțului cu Acatistul”, care repetă binecunoscuta imagine a Catedralei Buna Vestire de la Kremlin. Ca și în Tikhvin, dimensiunile tuturor celor șase icoane centrale ale rândului local, situate simetric pe părțile laterale ale ușilor regale, se potrivesc în mod ideal în spațiul barierei altarului până la porțile laterale ale altarului și culoarul sudic care traversează. it.36 Diversitatea de execuție a monumentelor nu încalcă integritatea designului rândului local: icoane noi în Nu apare întâmplător, ci completează treptat imaginile care lipsesc din programul său. Este evident că toate au fost înțelese ca un singur complex artistic interconectat în conținutul său. Având în vedere caracterul regal al Catedralei Adormirea Maicii Domnului fiind construită în Mănăstirea Treime-Serghie, se poate crede că icoanele pentru catapeteasma ei au fost realizate după modelul Kremlinului – ceea ce, de fapt, este confirmat de informațiile din inventarul din 1641. Aparent, rândul local al Bisericii Adormirea Maicii Domnului, care repeta în general catapeteasma Adormirea Maicii Domnului din Kremlinul din Moscova, trebuia să joace același rol ca și icoanele Catedralei Tikhvin, comandate de Ivan cel Groaznic.

Nu pare deloc întâmplător faptul că în ambele catapetesme a Adormirii Maicii Domnului un loc atât de important este ocupat de icoanele Treimii, Adormirii Maicii Domnului și Sophiei. De la mijlocul secolului al XVI-lea. Această tradiție devine foarte stabilă. Indiferent de hramul catedralei, icoanele acestei iconografii au fost așezate la locul de cinste de o parte și de alta a intrării în altar. În Solvychegodsk, imaginea „Trinității” a fost plasată în stânga porților regale în pandan la imaginea templului „Anunțului”37 - la fel cum în iconostasul Tikhvin, porțile erau încadrate de „Trinitate” și templul „Adormirea Maicii Domnului”. „Trinitatea” apărea adesea în fața unei imagini a templului, ca în catapeteasma Nașterii Domnului din Sofia Novgorod la mijlocul secolului al XVI-lea38 și în catapeteasma Adormirii Maicii Domnului.

120

Bor al Mănăstirii Treime-Serghie.39 Este posibil ca acest obicei, potrivit lui Pavel din Alep, să fi existat „în toate bisericile din Moscova”,40 să fi fost inspirat de particularitățile plasării „Treimii” lui Rublev în Catedrala Treimii a mănăstirii, spațiul și altarele cărora au evocat sentimente evlavioase deosebite ale curții regale

Prima astfel de experiență a fost o schimbare în ordinea rândului local al Catedralei Sf. Sofia din Novgorod, asociată cu o rearanjare semnificativă a catapetesmei sale în 1528 de către arhiepiscopul din Novgorod Macarie, care a ordonat ca „icoanele locale să fie plasate în funcție de rang. ”4’. Conform inventarelor din secolul al XVIII-lea, în dreapta ușilor împărătești, lângă „Mântuitorul de pe tron” - cea mai veche imagine a templului înțelepciunii de aici - a fost așezată icoana „Sophiei Înțelepciunii lui Dumnezeu”, în spatele ei. „Vestirea”, iar în stânga ușilor regale se aflau imaginile „Adormirea Maicii Domnului”,

„Regina prezentă” și „Treimea Vechiului Testament”.42 S-a subliniat și importanța acestor imagini pentru Catedrala Sf. Sofia. prin picturi exterioare. Cronicile relatează că deasupra ușilor de vest ale catedralei, Arhiepiscopul Macarie le-a ordonat pictorilor de icoane „să scrie o scrisoare de perete pe peretele de lângă luminile Sophiei deasupra ușilor prin care el însuși intră dinspre vest și să scrie deasupra vieții. -dând Treime, iar deasupra Sfintei Sofia Înțelepciunea lui Dumnezeu..., iar înainte de aceasta era scris în acel loc, dar un singur chip al Atotputernicului până la brâu.”4 Schimbarea în complotul fresca exterioară este remarcată în mod special în cronică ca un fapt de o importanță deosebită, asociat în mod clar cu o regândire a conceptului iconografic al celor două compoziții. Este de remarcat faptul că aceleași scene din secolul al XVI-lea. au fost incluse în decorul exterior al Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Moscova, în ciuda înregistrării târzii, păstrând iconografia secolului al XVI-lea.44 Pe zakomars estic deasupra absidelor catedralei principale a statului Moscova sunt plasate: „Lauda Maicii lui Dumnezeu”, „Trinitatea Noului Testament” și „Sophia, Înțelepciunea lui Dumnezeu”, care mărturisește elocvent despre semnificația specială care era atașată acestor compoziții: ele urmau să fie percepute ca un fel de simbol spiritual al statului Moscova, un triadă simbolică,

Bolnav. 9. Vedere generală a iconostasului Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Treime-Serghie

gloriind puterea și marele scop al capitalei noului regat - Moscova - Roma a treia - și triumful Ortodoxiei. În acest sens, două date aveau să joace un rol deosebit - 1547 - anul încununării tronului de către Ivan cel Groaznic, și 1561, când titlul său regal a fost confirmat de Patriarhul Ecumenic.45 Prima dintre aceste date a fost marcată de invitația novgorodienilor de a decora Curtea Catedrala Buna Vestire, a doua - faimosul act de transfer al sanctuarelor din Novgorod la Moscova, care, potrivit țarului, a dobândit un statut nou, mai înalt în lumea ortodoxă decât vechiul Novgorod (și Sfânta Sofia a acesteia). Catedrala).46 Iar alegerea subiectelor pentru decorarea templului principal al imperiului, aparent, nu putea fi întâmplătoare. Imaginea „Sophiei Înțelepciunii lui Dumnezeu” amintea de hramul bisericii catedrale din Constantinopol, care a fost capitala întregii lumi ortodoxe până în 1453, și de primele biserici catedrale ale creștinilor.



1

Bolnav. 10. Detaliu al icoanei în patru părți din 1547, GMMC

Rus'. El a legat Moscova de simbolul spiritual al Sofiei din Imperiul Bizantin. Desigur, în primul rând, renașterea temei Sofia în epoca lui Ivan cel Groaznic, care a construit Catedralele Sf. Sofia din Vologda (1568) și Tobolsk, a fost asociată cu ideile politice și naționale. Ambele biserici se numeau însă doar Sfânta Sofia, în esență au fost sfințite în numele Adormirii Maicii Domnului47, iar formele lor arhitecturale s-au reîntors direct la înfățișarea Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Moscova. De la începutul secolului al XVI-lea. sărbătoarea patronală a Catedralei Sf. Sofia din Novgorod se schimbă,

mutată și în ziua Adormirii Maicii Domnului.48 Este greu de văzut în aceasta o schimbare a orientărilor spirituale și ideologice, intensificată mai ales după semnarea Unirii de la Florența. de Constantinopol. De acum înainte, nu este Constantinopolul Sofia, ci templul principal al metropolei ruse - Catedrala Adormirea Maicii Domnului, construită.

construită „pe modelul și măsura” Catedralei Adormirea Mitropolitană din Vladimir, devine o autoritate și un nou model de repetare.49 Și nu numai aspectul său arhitectural, ci și interiorul însuși, spațiul, catapeteasma, icoanele venerate - totul capătă sensul unui prototip, devine un arhetip pentru numeroase piese de teatru.

Nu mai puțin semnificativă a fost cinstirea sporită a imaginii Sfintei Treimi la începutul secolului al XV-lea. conducând la instituirea unei noi sărbători liturgice celebrată în ajunul Rusaliilor. Mai mult decât atât, ea a devenit treptat icoana principală a Rusaliilor, înlocuind imaginea tradițională a „Pogorârii Duhului Sfânt”.50 Desigur, icoana festivă a Zilei Treimii, care din vremea lui Serghie de Radonezh a fost percepută în Rusia ca un sărbătoarea națională, mărturisind unitatea spirituală a poporului rus, a trebuit inevitabil să-și ocupe locul în contextul noii ideologii. Se pare că aceasta este legată de creșterea în secolul al XVI-lea a motivelor eclesiologice și sofiene în scenele actelor „Trinității”: astfel, în imaginea celor trei îngeri apare o aureolă octogonală „sofiană”, masa diagonală. iar ipostazele strămoșilor din mijloc repetă compoziția Vechiului Testament „Înțelepciunea creată pentru sine” casă”, ciclul actelor asupra icoanelor se încheie cu imaginea Cortului, prototipul Bisericii Noului Testament, adică servește ca o tranziție directă la imaginea „Sophiei înțelepciunii lui Dumnezeu”. Dimpotrivă, în scenele Sophiei apar elemente de iconografie trinitare - de exemplu, aripile Maicii Domnului și ale Înaintașului, ca pe fresca exterioară a Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Moscova. Contaminarea iconografică particulară a celor mai importante două subiecte pentru arta vremii, „Trimea Vechiului Testament” și „Sophia”, a predeterminat înțelegerea ambelor compoziții ca tranziție de la simbolismul Vechiului Testament la imaginile revelate din Noul Testament. Această trăsătură neobișnuită a iconografiei, foarte des întâlnită în arta celei de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea (de exemplu, o icoană din colecția Galerii Tretiakov51) și în secolul al XVII-lea, se întoarce cel mai probabil la icoanele acum pierdute de la Kremlin, pictate după incendiul din 1547. Exemplul cel mai elocvent



O repetare a acestei imagini este o mică icoană Stroganov de la Muzeul Rus,52 parcă ar combina ambele compoziții ale frescelor exterioare ale Catedralei Adormirea Maicii Domnului: aici sunt cunoscute figurile înaripate ale Maicii Domnului și ale Înaintașului, împrumutate din scena „ Sofia Înțelepciunii”, nu apar îngerului „de foc”, ci chipului Atotputernicului - Înțelepciunea - în forma în care este prezentat în firul central al picturii de fațadă.

În acest context, includerea ambelor scene pe pereții Catedralei Adormirea Maicii Domnului, închinată Maicii Domnului - receptacolul Logosului întrupat, devine de înțeles, căci tocmai în succesiunea zilei

Adormirii Maicii Domnului, toate figuratele figurate. simbolismul temei Maicii Domnului-Acasă își găsește concluzia logică. Aceeași idee, se pare, a stat la baza designului artistic al decorului Catedralelor Adormirea Maicii Domnului din mănăstirile Tikhvin și Trinity-Sergius, care includeau icoane ale Treimii și Sophiei. Mai mult, acest lucru se aplică nu numai icoanelor locale. Aceleași scene (ca și la templul de la Kremlin și la Sofia din Novgorod) au fost reproduse pe fațadele Catedralei Tikhvin,53 ele au fost combinate și în celelalte icoane ale templului. De exemplu, pe icoana „Trinitatea în acțiune” (pe la mijlocul secolului al XVI-lea),54 aparent pictată special de pskoviți pentru Catedrala Adormirea Maicii Domnului din Tihvin, cele două semne de colț inferioare, încălcând narațiunea biblică, ocupă scenele de „Sophia Înțelepciunii lui Dumnezeu” și „Adormirea Maicii Domnului” Maica Domnului”. Este evident că la baza programului iconografic al acestei lucrări se află un interes strâns pentru tema Treimii-Sophia-Adormirea Maicii Domnului, predeterminată de căutările spirituale ale vremii, dar formată în final doar în cercul ideilor și imaginilor teologice ale Mitropolitul Macarie.

În consecință, identificarea celor trei versiuni considerate în iconografia secolului al XVI-lea are temeiuri ideologice și iconografice importante. Pe lângă semnificația teologică și liturgică profundă, astfel de icoane, repetate de multe ori în diferite biserici din Rus', au introdus în ele spațiul sacru și semnificația ideologică a principalelor catedrale din Moscova. Reproducerea aspectului și a interioarelor Bunei Vestiri și Adormirii Maicii Domnului

Bolnav. 11. Fresca de pe fațada de est a Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului din Moscova.

a Catedralei în a doua jumătate a secolului al XVI-lea a căpătat același sens pe care l-a avut în perioada timpurie repetarea numelor, formelor și interioarelor celor mai importante biserici ale Imperiului Bizantin. Dacă traducem acest lucru în limbajul picturii icoanelor, bisericile Kremlinului din Moscova au primit statutul de prototip, un arhetip pentru reproducerea și distribuirea copiilor și listelor lor în toată Rusia.

Unicitatea complexului șirului local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Marea Mănăstire Tihvin care a ajuns până la noi, în contrast cu decorarea altor biserici, cunoscute de noi doar din izvoare scrise sau din monumente păstrate accidental, ne permite să desenăm o concluzie importantă că rândul local al vechiului catapeteasmă rusesc înalt din anii 60 În anii secolului al XVI-lea a căpătat caracterul unui singur ansamblu înțeles simbolic. Este sigur să spunem că formarea conceptului iconografic și ideologico-artistic al nivelului inferior a fost influențată cel mai semnificativ de munca extinsă de pictură de la Kremlin, desfășurată sub conducerea mitropolitului Macarius după incendiul din 1547, în timpul căreia un a fost dezvoltat un nou limbaj iconografic și simbolic al imaginilor templului. Este de remarcat faptul că în acest moment icoanele șirului local de catapetesme și imaginile „de înlocuire” de pe pereți și stâlpi au suferit cea mai mare schimbare în decorarea templului, și anume, acestea au fost comandate pentru interioarele arse de la Kremlin ale Adormirii Maicii Domnului și Catedralele Buna Vestire după 1547.

NOTE

' Așezarea icoanelor Maicii Domnului și Mântuitorului Pantocrator la stânga și la dreapta (în locul în care anterior stătea de obicei imaginea templului) de la ușile împărătești, precum și mișcarea icoanelor vechi și crearea de noi cele au fost dictate de noua regulă de plasare a icoanelor în rândul local. Patriarhul Nikon, care s-a străduit să urmeze obiceiurile grecești în toate, a stabilit o nouă ordine la sfatul patriarhului Macarie al Antiohiei, care a vizitat Rusia. În primul rând, a fost schimbată compoziția și aranjarea icoanelor rândului local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Kremlinul din Moscova: vezi Pavel din Alep. Călătoria Patriarhului Antiohiei Macarie în Rusia la mijlocul secolului al XVII-lea. M., 1898. Emisiunea. III. p. 104.

2 Conținutul și compoziția icoanelor locale sunt discutate în lucrările lui: Trenev D.K. Iconologia nivelului inferior al catapetesmei secolelor XIV-XV (Frescele stâlpilor altarului Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Zvenigorod) // Buletinul teologic. 1916. ianuarie. pp. 63-76; Tolstaya T.V. Rând local al catapetesmei Catedralei Adormirea Maicii Domnului la sfârșitul secolului al XV-lea - începutul secolului al XVI-lea // Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului din Moscova. Materiale și cercetare. M., 1985. S. 100-122; Sharamazov M.N. Icoane locale ale Bisericii Schimbarea la Față a Mănăstirii Kirillo-Belozersky // Program „Templul”. Colectare de materiale (noiembrie 1993 - iunie 1994). Vol. 4. Sankt Petersburg, 1994. p. 143-147; Sorokaty V.M. Iconostase din Novgorod în secolul al XVI-lea. Compoziția și trăsăturile iconografice ale acestora // Arta rusă a Evului Mediu târziu. Imagine și sens. M., 1993. S. 67-73; Sorokaty V.M. Construcția Xpa-movde și catapeteasma din Veliky Novgorod la mijlocul - a doua jumătate a secolului al XVI-lea. // Artă veche rusă. Arta rusă a Evului Mediu târziu: secolul al XVI-lea. Sankt Petersburg, 2003. p. 237-267; Shalina I.A. Catapeteasmele mănăstirii Pskov și caracteristicile designului lor artistic // Moștenirea culturală a statului rus. Vol. IV. Colectare sub științific. ed. UN. Kirpichnikov. Sankt Petersburg, Vesti, 2003. p. 138-160; Shalina I.A. Rândul local al catapetesmei Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin // Muzeul de Stat al Rusiei. Rezumate ale conferinței dedicate rezultatelor lucrărilor de cercetare din 2002. Sankt Petersburg, 2003. P. 12; Shalina I.A. Porți cu „pilde” ca intrare simbolică în Casa Înțelepciunii // Arta Rusă Veche. Arta rusă a Evului Mediu târziu. secolul al XVI-lea. Sankt Petersburg, 2003. p. 269-293.

3 Așa a fost, de exemplu, șirul local al străvechii Catedrale Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Kirillo-Belozersky, care a păstrat în catapeteasma din 1497 venerata imagine a „Doamnei Hodegetria”, adusă de Kirill în 1397 de la Mănăstirea Simonov din Moscova la Beloozero, icoana templului „Adormirea Maicii Domnului” de la începutul secolului al XV-lea, precum și imaginea lui Chiril însuși, conform legendei, executată în 1424 de Dionysius Glushits. Pentru reconstrucția rândului, a se vedea: Aelekova O. V. Despre compoziția iconostasului Mănăstirii Kirillo-Belozersky // Comunicări ale Centrului central de cercetare științifică din Rusia de cercetare și proiectare științifică, M., 1971. Nr. 26. P. 91-112; Este ea. Iconostaza din 1497

a Mănăstirii Kirillo-Belozersky // PKNO. Anuar, 1976. M., 1977. p. 184-195.

4 Judecând după inventarul din 1545, acesta era rândul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului (1488) al Mănăstirii Iosif-Volokolamsk. Vezi Teorshevsky V.T. Frescele Mănăstirii Ferapontov. Sankt Petersburg, 1911. Anexă. Inventarul lui Iosifov al mănăstirii Volokolamsk, 1545 (7053).

„Cronicile din Novgorod. Sankt Petersburg, 1879. P. 320. Despre arhitectura catedralei, vezi: Fomin V.V. Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Marii Adormiri din Tikhvin. Referință istorică. L., 1983. Manuscrisul filialei din Sankt Petersburg a arhivei „Spetsproektrestavratsiya”; Borovitskaya O.V. Materiale de cercetare ale Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Tikhvin // Antichități din Novgorod. Arhiva de arhitectură. M., 1993. Issue. 4. p. 101-127; Este ea. Materiale de cercetare ale Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Tikhvin // Biserica Femeilor Purtătoare de Mir din Novgorod. Materiale de cercetare. Arhiva de arhitectură. VII. antichități din Novgorod. V. III. M., 1995. P. 42.

6 Cronici din Novgorod. Sankt Petersburg, 1879. P. 66.

7 Ibid. p. 75.

8 Înființarea mănăstirii de către Ivan cel Groaznic abia în anul 1560 este dovedită de multe surse scrise de mână și oficiale: „...Sub această biserică, care era și biserica parohială, autocratul din vistieria lui regală... a poruncit mănăstirii să să fie creată cinstit. în vara anului 1560 luna Fevruarius în ziua a 11-a şi s-a împlinit..." — „Povestea Apariției și Minunile Icoanei Tikhvin a Maicii Domnului”, manuscris din secolul al XVII-lea. OP RSL, F. 288. Nr. 103. L. 43; Extras din cărțile scriitorilor lui Andrei Lihaciov în 7072 pe proprietatea Mănăstirii Tikhvin din curtea bisericii Tikhvin. Lista secolului al XVII-lea Vezi și Zverinsky V.V. Material pentru cercetări istorice și topografice asupra mănăstirilor ortodoxe din Imperiul Rus. Sankt Petersburg, 1890. T. 1. Nr. 485; Serbina K.N. Eseuri despre istoria socio-economică a orașului rus. Tihvinsky Posad. M.-L., 1951. P. 21-23.

' Smirnova E.S. Pictura Rusiei antice (descoperiri si descoperiri). L., 1970. B/p. Bolnav. 31-34. Ulterior, cercetătorul a abandonat o dată atât de timpurie și a dat, de asemenea, monumentele în jurul anului 1560: Smirnova E.S. Icoana Moscovei din secolele XIV-XVII. L., 1988. C 303. Ill. şi Cat. 180-181.

10 Petrova G.D. Iconostaza Catedralei Adormirea Maicii Domnului din orașul Tikhvin // Scurte rezumate ale rapoartelor pentru o conferință științifică la Muzeul de Stat al Rusiei, dedicată rezultatelor cercetărilor din 1972. L., 1973. S. 16-18.

11 Pentru mai multe informații despre aceasta, vezi articolul nostru: Shalina I.A. Iconostaza Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Marii Mănăstiri Tikhvin // Arta Rusiei antice și cercetătorii săi. Culegere de articole / Ed. Arbore. A. Bulkina. (Probleme de art. intern şi străin. Problema 6.). Ed. SP BU, 2002. p. 177-198. Ideile principale

sunt prezentate și de: Shalina I.A. Complexul de icoane al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Marii Tikhvin din colecția Muzeului Rusiei // Rolul muzeelor în conservarea și studiul moștenirii istorice și culturale din Nordul Rusiei. Rezumate ale rapoartelor conferinței științifice și practice. Solvychegodsk, 19-21 mai 1994. Solvychegodsk, 1994. P. 54-56; Shalina I.A.

124

„Le-au spus să meargă la mănăstirea Derevyanitskaya". (Despre soarta iconostasului Tihvin) // Sofia. Publicarea eparhiei Novgorod. Nr. 1. 2000. P. 13-16.

12 Arhivele SP6FIRI RAS. F. 132. Pe. 1. Card. 130. D 1. Carnet de chitanță 1623-1699 (copie de la începutul secolului al XIX-lea), august 1623. L. 1. Acelaşi text s-a păstrat în carnetul de primire al vistiernicului Irinarh, 1623: F. 132. Op. 2. D. 6. L. 4-5 vol.

13 Shalina I.A. „Le-au spus să meargă la mănăstirea Derevyanitskaya"..., pp. 13-16.

14 Arhiva SPbFIRI RAS. F. 132. Op. 2. D. 7. Cartea de socoteală a vistiernicului, Starețul Irinarh, 1623, noiembrie. L. 23.

15 Ibid. F. 132. Op. 2. D 2. 35 l. Cărțile de recensământ ale proprietății mănăstirii, întocmite pentru a informa starea mănăstirii după invazia poporului lituanian (1612-1615). Distrugerea documentelor din arhiva mănăstirii în timpul incendiului din 1623 este evidențiată de numeroase cărți și documente de recensământ din prima jumătate a secolului al 17-lea.Vezi și: Clopotnița Romanov K.K. a Mănăstirii Adormirea Maicii Domnului Tikhvin // IAK Vol. 36. Sankt Petersburg, 1910.

16 Ibid. F. 132. Op. 2. D 71. 72 l. Cartea de recensământ al proprietății mănăstirii, 1640

17 curea de distribuție DRZh 2813. Dimensiuni 203,5 x 161,5 x 3,5. Adusă de Expediția Rusă Rusă în 1956. Descoperită parțial în 1957-1966 de I.P. Iaroslavtsev.

18 Icoana nu a supraviețuit. Deja în 1639, a fost restaurată „ca una veche" de către pictorii de icoane ale mănăstirii Ignatius Iconnik și Rodion Sergiev (F. 132. Op. 2. D. 62. L. 67), iar icoana a fost numită „Cel mai curat". Maica Domnului a lui Tikhvin în acțiune", ceea ce confirmă asemănarea iconografică cu imaginea miraculoasă. Ultima dată când „Doamna Hodegetria" a fost menționată la nivel local a fost în cărțile de recensământ din anii 1673-75 și 1676, iar aici a fost notat pentru prima dată numărul mărcilor ei - au fost și 26 dintre ele, ca și în restul icoane ale complexului (F. 132. Op. 2. D 297 L. 310). În 1678, aparent complet dărăpănată în acel moment, imaginea locală „Doamna Noastră Hodegetria în acțiune" a fost înlocuită cu o nouă icoană „Doamna noastră din Tikhvin cu miracole": „s-a dat pictorului de icoane Rodion Sergiev cinci ruble pentru o scrisoare de icoană: a pictat-o pe cea mai curată Născătoare de Dumnezeu Hodegetria din Tikhvin pentru biserica catedrală din chyu-dekh în țara stângă a ușilor regale..." - Arhiva FIRI din Sankt Petersburg. F. 132. Op. 2. D 352. L.

241 vol. Pe baza fotografiilor realizate de K.K. Romanovii din 1907 (Arhiva Foto IIMK, neg. II 29350-29354) au reușit să-l identifice cu icoana păstrată în prezent în Muzeul Novgorod: Inv. Nr 7714. Dimensiune 202,5 x 161 x 3,2. Înlocuind pictograma dărăpănată „Doamna Noastră Hodegetria în acțiune” - una dintre cele șase icoane ale complexului - imaginea lui Rodion Sergiev a repetat exact dimensiunile, relațiile proporționale ale piesei centrale și ale ștampilelor și chiar numărul ștampilelor în sine. Astfel, ansamblul serialului autohton nu a fost perturbat. Vezi Milchik M.I., Shalina I.A. Icoana „Doamna noastră din Tikhvin cu 24 de semne de minuni” și autorul său Rodion Sergiev // Monumente culturale. Noi descoperiri. Anuar. 1994. M., 1995. p. 181-196.

„Icoana nu a fost deschisă. Curea de distribuție DRZh 3219. Dimensiuni 202,5 x 158 x 3,7.

20 Pictograma nu a fost deschisă. Curea de distribuție DRZh 3236. Dimensiuni 202 x 161,5 x 3,7.

21 Pictograma nu a fost deschisă. Curea de distribuție DRZh 3220. Dimensiuni 201,8 xl62,5 X 3,7.

22 Pictograma nu a fost deschisă. Curea de distribuție DRZh 3221. Dimensiuni 202 x 162 x 3,7.

23 Crearea complexului de la Moscova este indicată și de stilul artistic al icoanelor, care poate fi judecat prin „Adormirea Maicii Domnului” parțial revelată. Cu toate acestea, această problemă necesită o atenție specială, care este posibilă numai după descoperirea monumentelor.

24 „Cazul Viskovaty” a primit titlul: „Căutare sau listă de replici blasfemii și îndoieli despre icoanele cinstite ale fiului funcționarului Ivan Mihailov Viskovaty în vara anului 1553”, a fost publicat integral: CHOIDR, 1858. Carte. 2. Dept.

3 aprilie–iunie; „Plângere” publicată: AAE. SPB., 1836. T.1. pp. 240-247.

25 Sarabyanov V.D. Conținut iconografic al icoanelor comandate ale Mitropolitului Macarie // Întrebări de istoria artei. 4. M., 1993. p. 243-285.

26 Ibid. pp. 260-261. Icoanele sunt înscrise în Inventarul Catedralei Buna Vestire Sol-Vychegda din 1579. Publ.: Sav-vaitov P.I. Contribuțiile lui Stroganov la Catedrala Buna Vestire din Solvychegodsk conform inscripțiilor de pe ele. Sankt Petersburg, 1886. p. 29-89.

27 Aisova N.I. Problema continuității concepției teologice și istorice a mitropolitului Macarie // Monumentul unic al culturii ruse, Catedrala Buna Vestire a Kremlinului din Moscova, are 500 de ani. Rezumate ale rapoartelor Conferinței științifice ale întregii uniuni (13-15 noiembrie 1989). M., 1989. p. 20-23.

28 Pentru mai multe informații despre aceasta, vezi articolul nostru: Shalina I.A. Tema Sophiei–Trinitatea–Adormirea în pictura

icoană din a doua jumătate a secolului al XVI-lea // Teologia bizantină și tradițiile gândirii religioase și filosofice în Rusia. Verbum. Vol. 3. Sankt Petersburg, Stat. Universitatea, 2002. p. 125-151.

29 Baldin V.I., Manushina T.N. Trinity-Sergius Lavra. Ansamblu arhitectural și colecții de artă antică rusă din secolele XIV-XVII. M., 1996. p. 121.124.

30 Scurt cronicar al Sfintei Treimi Serghie Lavra. (Conține o înregistrare a evenimentelor din 1513 până în 1640) / Ed. Arhimandritul Leonid // Gorsky A.V. Descrierea istorică a Lavrei Sfintei Treimi Serghie. Partea a II-a. M., 1890. P. 179.

31 Kavelmacher V.V. Cu privire la aspectul original al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului din Moscova // Patrimoniul arhitectural. M., 1995. Nr. 38. P. 217-221; Melnik A.V. Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Treime-Serghie // Lecturi Makaryovsky. Mănăstirile Rusiei. Materiale ale celei de-a VII-a Conferințe Științifice Ruse dedicate memoriei Sfântului Macarie. Vol. VII. Mozhaisk, 2000. P. 94-109.

32 Inventarul Mănăstirii Treime-Serghie din 1641 // SPMZ. Inv. Nr. 289-mana. L. 174 vol—175.

33 Lucrarea lui: Tokareva T.Yu este dedicată luării în considerare a rândurilor superioare ale iconostasului. Pe problema iconostasului Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Treime-Serghie (pe baza materialelor din Inventarele din 1641 și 1701). Muzeul-Rezervație Sergiev Posad. Mesaje. M., 2000. p. 93-107.

125

34 Reconstituirea întregului rând local, conform inventarelor din 1641 și 1701, este prezentată convingător în lucrarea: Tokareva T.Yu. Rând local al catapetesmei Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Lavrei Treimii-Serghie conform inventarelor Mănăstirii Treimii-Serghie din 1641 și 1701 // Lavra Treimii-Serghie în istoria, cultura și viața spirituală a Rusiei. Materiale ale Conferinței a II-a Internaționale 4-6 octombrie 2000. Sergiev Posad, 2000. pp. 330-350.

35 Inventarul Mănăstirii Treime-Serghie din 1641 // SPGIKHMZ. Inv. Nr 187. Copie olografă din secolul al XIX-lea. L. 205-218 voi. Text publicat: Nikolaeva TV. Pictură veche rusă a Muzeului din Zagorsk. M., 1977. p. 71-72.

36 Tokareva T.Yu. Rând local..., p. 332.

37 Inventarul Catedralei Buna Vestire din Solvychegda din 1579: În carte. Savvaitov P.I. Contribuții Stroganov..., S. 29.

38 Shalina I.A. Iconostaza capelei Nașterea Fecioarei Maria din Novgorod Catedrala Sf. Sofia M., Pelerinul de Nord, 2001.

39 De remarcat că în catapeteasma tuturor bisericilor Mănăstirii Treime-Serghie, indiferent de hramul lor, în cel mai onorabil loc de

lângă ușile împărătești au fost așezate liste și repetări ale cinstirii chipului Catedralei Treimi. Vezi: Tokareva T.Yu. Rând local..., p. 334.

40 Călătoria Patriarhului Antiohiei Macarie în Rusia în jumătatea secolului al XVII-lea. M., 1898. Emisiunea. III. p. 104.

41 Cronica a IV-a Novgorod: PSRL. L., 1929. T. IV. Partea 1. Problemă. III. p. 545.

42 Tordienko E.A. Catapeteasma mare a Catedralei Sf. Sofia (după izvoarele scrise) // Colecția istorică Novgorod, 2 (12). L., 1984. S. 225-226.

43 Cronica a IV-a Novgorod: PSRL. L., 1929. T. IV. 4.1. Vol. IIL P. 545.

44 Bryusova VT. Compoziția „Treimii Noului Testament” în picturile murale ale Catedralei Adormirea Maicii Domnului (pe problema conținutului picturilor exterioare) // Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Kremlinului din Moscova. Materiale și cercetare. Reprezentant. redactor E.S. Smirnova. M., 1985. p. 87-99.

45 Fonkich B.L. Legături greco-ruse de la mijlocul secolului al XVI-lea - începutul secolului al XVIII-lea. Documente grecești din depozitele de la Moscova. Catalogul expoziției. M., 1991. P. 9.

46 PSRL. M, 1965. T. 30. P. 192.

47 Florovsky G. Despre venerarea Sophiei Înțelepciunea lui Dumnezeu în Bizanț și Rusia // Proceedings of the V Congress of Russian Academic Organizations Abroad. Partea 1. Sofia, 1932. p. 485-500, retipărire. în „Alfa și Omega”, nr. 1(4), M., 1995. P. 145-161.

48 Kvlividze N.V. Icoana Sofia a Înțelepciunii lui Dumnezeu și trăsături ale tradiției liturgice din Novgorod la sfârșitul secolului al XV-lea // Topografia sacră a orașului medieval M., 1998. P. 93.

49 Batalov A.L. Construirea Catedralei Adormirea Maicii Domnului din Moscova și autoidentificarea Rus': Spre istoria planului mitropolitului Filip I // Vechea artă rusă: Bizanț, slavii de sud, antica Rus', vestul Europei / La centenarul nașterii lui V.N. Lazarev. Sankt Petersburg, 2002. P. 353-361; Batalov A.L. Despre tradiția construirii bisericilor Adormirea Maicii Domnului în Moscova Rus' în secolul al XVI-lea. // Artă veche rusă. Arta rusă a Evului Mediu târziu: secolul al XVI-lea. Sankt Petersburg, 2003. p. 38-50.

50 Ozolin N. „Trinitate” sau „Rusalii”? // Filosofia artei religioase ruse din secolele XVI-XX. Antologie. Comp. N.K. Gavryushin. Vol. 1. M., 1993. p. 375-384.

51 Sophia Înțelepciunea lui Dumnezeu. Expoziție de pictură de icoane rusești din secolele XIII-XIX din colecțiile muzeelor rusești. M., 2000. Cat. 46. p. 152-153. Culoare bolnav.

52 Muzeul Rus de Stat DRZh 1046: Arta maeștrilor Stroganov în colecția Muzeului Rus de Stat. Catalogul expoziției. L., 1987. Cat. 55. P. 70.

53 Arhivele din Sankt Petersburg FIRI. F. 132. Op. 2. D 182. L. 215, 217; D 206. L. 7-8.

54 Galeria Tretiakov. Inv. 22380. 172 x 136. Culoare. redare vezi: Lifshits L., Ostashenko E. Dumnezeu este cu noi. Taina Întrupării în icoana secolelor XII-XVII. Milano, 1999. Calendar calendar 2000. Tabel. XII.

¡rene Shalina1 Siate Muzeul Rus

Rândurile locale ale iconostaselor din Catedralele Adormirii Tihvin și Sfânta Tremănie-Sf. Mănăstirile Serghie: conceptul artistic și simbolic

Prezentul articol arată unitatea conceptuală și simbolică a rândurilor locale din catapeteasmele a două cele mai mari catedrale rusești Adormirea din a doua jumătate a secolului al XVI-lea Construite și decorate după modelul catedralei principale din Moscova. Reconstituirea compoziției catapetesmelor și a amplasării icoanelor, precum și a subiectelor și iconografiei acestora permite să se vadă în ele copii ale icoanelor comandate pentru Kremlinul din Moscova după incendiul din 1547. Prezența Tremitirii1 Adormirea icoanele Sophia the Divine Mizdom din aceste două catedrale mărturisesc că ele reprezentau un program care era în ton cu ideile artistice și iheologice ale epocii mitropolitului Makaru. Integritatea acestor ansambluri confirmă ipoteza că realizarea șirului local al catapeteasmei rusești a avut loc în anii 1550-1560 și a fost o consecință a lucrărilor de pictură la scară largă de la Kremlin după incendiul din 1547.



Bolnav. la articolul de I.A. Shalinoi

8. Icoana „Adormirea Maicii Domnului”, anii 60 ai secolului al XVI-lea. Din rândul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin

9. Icoana „Doamna noastră din Tikhvin, în minuni”. Rodion Sergiev, 1678. Din rândul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin.

13. Icoana „Sophia Înțelepciunea lui Dumnezeu”. PT. secolul al XVI-lea

14. Detaliu al icoanei în patru părți din 1547 MM

15. Detaliu al icoanei „Adormirea Maicii Domnului”, anii 60 ai secolului al XVI-lea. Din rândul local al Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin

17. Icoana „Trinitatea în acțiune” de la Catedrala Adormirea Maicii Domnului a Mănăstirii Tikhvin. secolul al XVI-lea. Detaliu.

18. Icoana „Patria”. Început Secolul XVII Curea de distribuție

19. Icoanele „Adormirea Maicii Domnului” și „Treimea în Acțiune” din rândul local al catapetesmei Catedralei Adormirea Maicii Domnului a Lavrei Treimii-Serghie.
https://neculaifantanaru.com
https://neculaifantanaru.com/en/